

UIT DE FLORA VAN LIMBURG

AFLEVERING 36

J. Cortenraad & T.J.D. Mulder, Postbus 5700, Maastricht

Deze aflevering bevat waarnemingen van min of meer bijzondere planten uit de jaren 1990-1992.

Voorzover er geen atlasbloknummers zijn vermeld zijn deze op te vragen uit Inventar-bestanden met flora-gegevens van het Genootschap of na te zoeken in het archief van de Plantenstudiegroep.

Nieuwe meldingen van bijzondere vondsten kunt u zoals altijd doorgeven aan de secretaris van de Plantenstudiegroep, E. Blink, Paus Pius XII-straat 20, 6247 AW te Gronsveld.

KLEINE BERGSTEENTIJM

(*Satureja calamintha* subsp. *calamintha*)

Spekholzerheide, spoorwegemplacement, enkele exemplaren (62-24-25, juli 1992, J. Cortenraad).

Langs de holle weg van kasteel Cartils naar het verzetsmonument bij Eys, een aantal exemplaren (62-33-13, 4 september 1992, E. Blink).

Deze plant komt in grote getale voor op het nabijgelegen emplacement Simpelveld en breidt zich daar nog steeds uit. Te Spekholzerheide is ze waarschijnlijk verschenen als gevolg van het feit dat voor beheersmaatregelen op beide emplacementen hetzelfde materieel is gebruikt. Een verklaring voor de nieuwe vindplaats bij Cartils is veel minder gemakkelijk te geven.

Langs het spoor heeft de soort ruimschoots mogelijkheden tot uitbreiding. Of dat buiten de spoorterreinen ook het geval is moet worden afgewacht.

HERTSHOORNWEEGBREE

(*Plantago coronopus*)

In open, grazige wegberm nabij Oud-Roosteren, enkele exemplaren (60-22-22, zomer 1992, H. Hillegers).

Tussen stoeptegels te Maastricht, enkele exemplaren (61-28-31, zomer 1992, R. Wolfs).

Van oorsprong komt deze plant in Nederland vooral langs de kust voor. De laatste jaren wordt ze ook aangevoerd gevonden langs

gepekelde wegen. Elders in Europa, in zuidelijker streken, is ze geen ongewone verschijning langs wegen en op tredplaatsen.

ECHE GULDENROEDE

(*Solidago virgaurea*)

Circa 25 exemplaren in spoorwegtalud te Nieuwenhagen (19 september 1990, W. Heykamp).

Stokhem, veel exemplaren in natuurreservaat Wijlre-akkers (6 september 1990, B. Graatsma).

Deze soort is de laatste decennia in Nederland duidelijk achteruitgegaan, tengevolge van bodemverzuring, het verruigen van bossen en het dichtgroeien van voorheen lichte bossen.

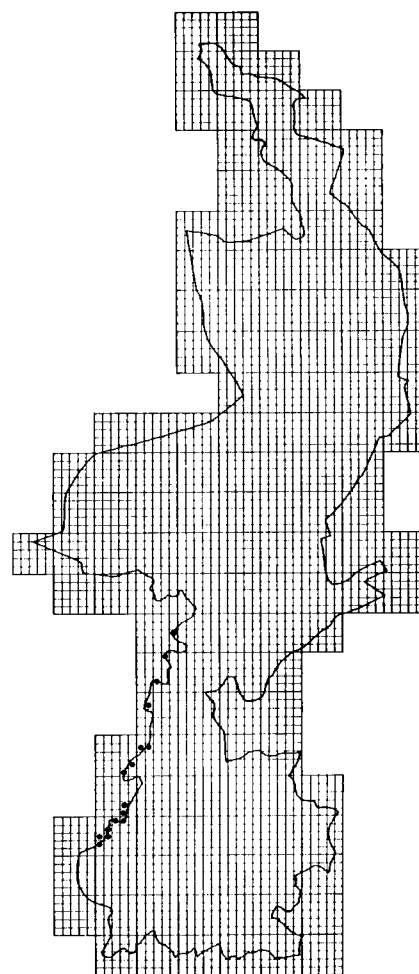
AKKERVILTGRUID

(*Filago arvensis*)

Linnerheide, op braakliggende akker, tenminste 3 exemplaren (58-54-31, mei 1991, W. de Veen en J. Hermans en 16 mei 1992, Plantenstudiegroep).

Behalve Dwergviltkruid (*Filago minima*) zijn de Viltkruiden tegenwoordig in Nederland uiterst zeldzaam. Alleen Duits viltkruid is nog een enkele keer in het kustgebied gesignaleerd. Het betreft hier overigens de eerste vondst van Akkerviltkruid in Limburg. Een fraaie afbeelding van de plant is te vinden in de Nederlandse Oecologische Flora.

De lezer die de plant nog eens wil opzoeken in de Flora van Nederland (VAN DER MEIJDEN,

FIGUUR 1.
De huidige verspreiding van de Oeverstekelnoot in Midden- en Zuid-Limburg volgens de aan de auteurs ter beschikking staande gegevens.

1990) moet er op bedacht zijn dat de nummers bij de figuren van Akkerviltkruid en Duits viltkruid verwisseld zijn.

OEVERSTEKELNOOT

(*Xanthium orientale*)

Deze soort is sinds het midden van deze eeuw ingeburgerd langs Rijn, Waal en IJssel. Zij heeft zich pas in de jaren tachtig van deze eeuw langs de Maas in Limburg gevestigd en breidt zich de laatste jaren uit, zie fig. 1. De plant staat langs de Maas in het algemeen op

zand en slib, maar ook op dunne sliblaagjes tussen grind. De Late stekelnoot (*Xanthium strumarium*) is volgens WEEDA *et al.* (1991) regelmatig gevonden langs de Maas in Zuid- en Midden-Limburg. De laatste jaren zijn van deze soort geen vondsten meer bekend. Het verdient aanbeveling om extra aandacht te schenken aan langs de Maas voorkomende stekelnoten.

GELE KAMILLE

(*Anthemis tinctoria*)

Berm van Miljoenenlijn aan oostzijde Schaelsbergerbos, enkele exemplaren (62-22-24, J. Cortenraad en T. Mulder, zomer 1991).

Berm van holle weg tussen Klimmen en Hulsberg, één ex. (62-12-43, zomer 1991, T. Mulder).

Op talud van snelweg bij viaduct tussen Hulsberg en Klimmen, tientallen exemplaren (62-12-43, 1 juli 1992, E. Blink).

In spoor- en wegberm in de gemeente Weert, 10 bloeiende exemplaren (57-38-34 en -44, zomer '92, J. van der Coelen).

De tot nu toe enige stabiele populatie van Gele kamille in Nederland is te vinden op het emplacement Simpelveld (fig. 2). Gezien haar biotoopvoorkeur zou de plant zich op tal van andere spoorterrainen in Limburg kunnen vestigen. De vondsten langs het spoor bij Schin op Geul en Weert wijzen hierop. De vondsten bij Hulsberg en in Weert duiden er op dat ook schrale en min of meer open wegbermen vestigingskansen bieden.

STINKENDE KAMILLE

(*Anthemis cotula*)

Nijswiller, in recent tot grasland omgevormd bouwland, vele tientallen (62-34-31, juli 1991, J. Cortenraad).

Houthem, bij het Kloosterbos, in graanakker, vele honderden (62-11-54, juli 1991 en 1992, J. Cortenraad).

Voor beide percelen is een beheersovereenkomst gesloten. De planten zijn weer uit de zaadvoorraad opgekomen doordat als gevolg van de overeenkomst het gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen achterwege is gebleven.

ASKRUID

(*Senecio bicolor*)

Strucht, op enkele plaatsen in graft samen met Jacobskruid (*Senecio jacobaea*) (62-22-34, juli 1992, J. Cortenraad).

Deze plant, waarvan het oorspronkelijk areaal zich langs de kusten van Zuid- en Zuidwest-Europa bevindt wordt veel gekweekt vanwege de sierwaarde van haar witviltige

FIGUUR 2. Gele kamille op het emplacement van station Simpelveld.

bladen. Reeds enige jaren geleden is ze verwilderd aangetroffen op een aantal Zuidlimburgse emplacementen.

BOSKRUISKRUID

(*Senecio sylvaticus*)

Spaubekerbos, op open plek nabij omgewaaid Beuk, enkele exemplaren (60-52-43, zomer 1991, Plantenstudiegroep).

Beutenaken, op enkele plaatsen langs bospaden in het Groote Bosch (62-42-14, zomer 1992, R. Caris).

Uit het kaartje in de Atlas van de Nederlandse Flora deel 3 (VAN DER MEIJDEN, *et al.*, 1989) blijkt dat Boskruid in Zuid-Limburg na 1950 alleen nog gevonden is in de omgeving

van Vijlen en Vaals en Brunssum-Schinveld. Voor 1950 kwam ze in grote delen van Zuid-Limburg op arme, zure gronden voor. In Noord- en Midden-Limburg is het nog altijd een vrij algemene verschijning.

DONZIGE KLIT

(*Arctium tomentosum*); fig. 3.

Schinnen, in vochtige ruigte (voorheen een populierenaanplant), nabij brug over de Geleenbeek, tientallen exemplaren (60-52-23, juli 1991, T. Mulder).

Cadier en Keer, in berm van provinciale weg Maastricht-Vaals en aangrenzend weiland, enkele tientallen (62-21-41, juli 1991 en 1992, J. Cortenraad).

FIGUUR 3. Donzige klit met de kenmerkende spinnewebachtige beharing op de omwindsels.

Gerendal, in talud holle weg, enkele exemplaren (62-22-34, periode 1990-1992, diverse waarnemers).

Deze plant is voorheen slechts tweemaal in Limburg gevonden en wel door A. de Wever langs de Maas bij Stein. Het hoeft echter geen verwondering te wekken dat deze Middeneuropese plant zich in Zuid-Limburg vestigt omdat het aantal potentiële groeiplaatsen er groot is.

STINKEND STREEPZAAD

(*Crepis foetida*)

Maastricht, stationemplacement, een tiental exemplaren tussen het grind met onder meer Witte amarant (*Amaranthus albus*) en Kleine kattestaart (*Lythrum hyssopifolia*), (61-28-23, augustus 1992, J. Cortenraad).

Popelmondedal, in braakliggende akker, enkele exemplaren (61-38-11, juni 1992, G. Geraedts).

Deze plant komt in groot aantal voor in de ENCI-groeve op open stenige plaatsen. Daarnaast is de plant vóór 1950 aangetroffen bij Eys en Valkenburg. De groeiplaats op het stationemplacement komt in veel opzichten overeen met de groeiplaats in de groeve. Uit de vondst in de akkerrand blijkt dat de plant zich ook kan handhaven in niet al te dichte grazige vegetaties, zoals ook uit onder andere Frankrijk bekend is.

AKKERSTREEPZAAD

(*Crepis tectorum*)

Tussen Limbricht en Nieuwstadt, bij afvalhoop op akker (21 juni 1990, E. Blink en

R. Wolfs).

Dit is een zeldzame plant van akkers en braakliggende grond in Noord- en Midden-Limburg. Deze vondst is tot op heden de meest zuidelijke in Limburg. De dichtstbijzijnde vindplaatsen liggen nabij het IJzerbosch en bij Echt.

LITERATUUR

MEIJDEN, R. VAN DER, 1990. Heukels' Flora van Nederland. Groningen.

MEIJDEN, R. VAN DER, C.L. PLATE & E.J. WEEDA, 1989. Atlas van de Nederlandse Flora. Deel 3. Minder zeldzame en algemene soorten. Leiden.

WEEDA, E.J., R. WESTRA, CH. WESTRA & T. WESTRA, 1991. Nederlandse oecologische flora, deel 4. IVN/Vara/Vewin, Amsterdam/Hilversum/Rijswijk.

KORTE MEDEDELING

VOGELARCHIEF LIMBURG VAN START

EEN NIEUW FORMULIER VOOR AL UW LOSSE VOGELWAARNEMINGEN

Zoals de meeste waarnemers weten hebben de Vogelwacht Limburg en de Vogelstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap reeds jaren een 'papieren' archief met vogelwaarnemingen. Voor dit doel werd steeds het oude, vertrouwde meldingskaartje gebruikt. Zo'n papieren archief is evenwel niet goed toegankelijk. Voor een adequate natuur- en vogelbescherming en vogelstudie is het tegenwoordig van groot belang dat de verzamelde gegevens snel opvraagbaar en inzetbaar zijn.

Verder bleek dat sinds het gereed komen van het boek 'Vogels in Limburg' in 1985 bij nogal wat mensen de motivatie was afgenomen om hun interessante vogelwaarnemingen nog langer door te geven, hetgeen natuurlijk zonde is. Het besluit vorig jaar, om een nieuw geautomatiseerd vogelarchief te gaan opzetten, was dus snel genomen. De voorbereidingen hebben wat meer tijd gevergd, maar nu is het dan zo ver: de Vogelwacht Limburg en de Vogelstudiegroep van het Natuurhistorisch

Genootschap introduceren bij deze het nieuwe Vogelarchief Limburg.

Belangrijke onderdelen van dit gezamenlijke project zijn het speciaal ontworpen formulier voor het insturen van waarnemingen (de zogenaamde Schrijffijst voor vogelwaarnemingen) en de Werkgroep Vogelarchief. Deze werkgroep is namens de twee organisaties verantwoordelijk voor de organisatie van het project en voor het inzamelen en verwerken van de gegevens.

Maar natuurlijk is de belangrijkste schakel in het nieuwe systeem de veldwaarnemer zelf. We hopen dat dit project voor iedereen een stimulans is om zijn/haar leuke waarnemingen vanaf nu regelmatig in te sturen naar de Werkgroep Vogelarchief. Dit geldt niet alleen voor de nieuwe waarnemingen, ook alle oude gegevens die nog niet eerder zijn ingestuurd (naar bijvoorbeeld een archief van een lokale vogelwerkgroep of naar SOVON) zijn van harte welkom. Schroom dus niet om ook oude waarnemingboekjes van de afgelopen 10 jaar van de planken te halen!

Hoe u de gegevens kunt doorgeven wordt in een speciale handleiding uitgelegd. Op het moment dat u deze aankondiging leest heeft u de handleiding samen met een aantal lege

schrijffijsten mogelijk reeds per post ontvangen. Zo niet dan kunnen de meeste Limburgse vogelaars deze binnenkort verwachten.

Wij willen op deze plaats niet te uitvoerig ingaan op de handleiding en de organisatie, maar het is voor alle duidelijkheid goed om een paar belangrijke punten kort te noemen:

- Het oude meldingskaartje vervalt, evenals het waarnemingensecretariaat bij de Vogelwacht Limburg. Hiervoor in de plaats is de nieuwe schrijffijst gekomen die liefst iedere maand moet worden ingestuurd naar de Werkgroep Vogelarchief, die gehuisvest is bij het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Postbus 882, 6200 AW Maastricht (tel. 043-213671). Hier kunt u ook terecht voor nieuwe formulieren en een inventarisatiekaart.
- Nog niet eerder ingestuurde én alle nieuwe waarnemingen 'BSP-Niet broedvogels' uit Limburg dienen vanaf nu niet meer via het SOVON-formulier naar (de districtscoördinatoren van) SOVON gestuurd te worden. In plaats daarvan dient in Limburg de nieuwe schrijffijst gebruikt te worden die ingestuurd moet worden naar de Werkgroep Vogelarchief. Uw waarnemin-